

Một đũa tài mà tôi đã c nghe khá lâu là s hình thành và t ch c c a h th ng tình báo i mi n Nam.

Thứ th c là tôi thi u nh ng đ ki n k thu t và l ch s đ hi u h t. Tôi còn nh vài giai tho i nh v ám sát h t ông Hoàng Sihanouk, m t vi c mà bác Tuấn r t không đ ng ý ...

ĂN NHANH R I NÓI CHUY N :

M t bu i chi u h e, tôi đ c h n h nh g p bác Tr n Kim Tu n. V a xu ng xe, th y bác đ ng tr c c a nhà đón khách, tôi đi t ng c nhiên này đ n ng c nhiên khác. Đ u tiên là v c ng i th t nh , quá nh , đ i v i m t hình nh th t l n trong đ u óc tôi. R i t i n c da tr ng nh t m t cách l l ùng, nh ch a t ng bi t đ n ánh n ng m t tr i. Gi ng nói nh nhàng, hi n hòa và đ y v khiêm nh ng khi n tôi liên t ng đ n m t v Tu Sĩ Châu S n, n i tôi t ng có đ p tá túc lúc còn nh ... Qu th c không th y gì g i lên đ c cái quá kh đ y huy n th ai mà “nhân gian” th ng truy n t ng.

Bác ni m n m i khách vào nhà, u ng n c, r a m t sau chuy n đi xa, r i l i t c ra sân sau ng i b t trên c nói chuy n. Sau vài câu vào đ r t ng n ng i, chúng tôi nói ngay sang chuy n th i cu c, cũng m t cách r t ng n ng i, tr c khi b cu n hút vào nh ng v n n v l ch s c n đ i c a VN, đ c bi t là v giai đ n Đê Nh t C ng Hòa. Vào lúc này, tôi ch nghe, ch không nói gì. B n cùng đi và bác Tu n k h i ng i đ p, m t cách d d t, th th . M t lúc, bác Tu n nói ít h n đi, tôi m i xen vào v i vài câu chuy n chung chung đ l p nh ng ch tr ng. Không khí ch c i m tr l i khi chúng tôi tr v v i th i cu c hi n t i. Bác Tu n t i c i luôn luôn, nên h a ho n có lúc bác ng ng c i, là tôi l p t c chú ý và đi u ch nh...

Ngồi vào bàn ăn cơm tối, bác bỏ o tôi “ăn nhanh rồi lên trên kia nói chuyện”. Mọit câu nói vô ý, nhng ng li thđt đúng ý tôi. Bác gái cũng nhn thđy sđ vô ý đđy, và vđ a cđđđi vđ a cđđn nhđn bác trai. Lúc đđy bác gái đđ bđt đđu ra vào nhà thđđng, nhđng mđy thđng sau mđi trđ bđnh nđng, kéo dài cho đđn lúc qua đđi, cách đây khođng chín thđng. Chúng tôi cũng đđđc ra mđt bà cđ thân sinh bác gái. Bà cuđn khđn, trang phđc hoàn toàn nhđ đ VN thđi xđa.

TỔ Ý THĐC HĐ ĐĐN CHÍNH QUYĐN :

Cđm xong, bác Tuyền gđi tôi, là ngđđđi ăn nhanh nhđt, lên mđt căn phòng trên lđu. Bác ngđđi ghđ, tôi ngđđi trên giđđng. Câu chuyđn lđn này rđt mđch lđc, có thđ tđ thđi gian, có “dàn bài” rõ rđt. Đđu tiên là mđt vđn đđ lý thuyđt rđt nđn đđng. Bác phân tích tđđng quan giđa Ý Thđc Hđ, Chđ Thuyđt, Đđng, và Chính Quyđn, nhđ sau :
Ngđđđi CS đđ theo trình tđ : có ý thđc hđ, rđi mđđi có chđ thuyđt, sau đó mđđi có đđng, rđi đđng đđu tranh lđy chính quyđn. Nhđ thđ phđm chđt cđ a đđng, trên phđđng đđn đđu tranh, rđt cao, vì phđđi có phđm chđt cao, đđng mđđi lđy đđđc chính quyđn. Tiđn trình này cũng khiđn cho khi chính quyđn bđ lung lay, thì đđng vđn còn đó, khi đđng bđ sđp đđ, thì chđ thuyđt vđn hiđn hđu, và nđu chđ thuyđt có sđt mđ, thì ý thđc hđ vđn tđn đđi. Ý thđc hđ là đđđu rđt khó xóa đđ trong đđu óc con ngđđđi, nên dù cho có mđt cđ chđ thuyđt, đđng lđn chính quyđn, ngđđđi ta vđn có thđ gây đđng lđđi tđ đđu, tđc tđ ý thđc hđ.

Ngđđđc lđđi, bên quđc gia, có chính quyđn rđđi mới vđđi vđ lđp Đđng, tìm Chđ Thuyđt, kiđm Ý Thđc Hđ. Đđđu này khiđn cho phđm chđt cđ a Đđng trong viđc đđu tranh rđt kém. Thđt vđđy, có chính quyđn rđđi mđđi lđp Đđng, nhđ trong hai nđn Cđng Hòa đđ miđn Nam VN, khiđn cho nhiđu ngđđđi vào “Đđng Chính Quyđn” chđ đđ kiđm ghđ, tranh lđđi lđc, dành đđa vđ. Tđc là Đđng do chính quyđn đđ ra, sđ gđm mđt phđn không nhđ nhđng ngđđđi cđ hđđi chđ nghĩa. Và khi Chính quyđn sđp đđ, Đđng cũng tan rđ, nhđ trđđng hđp các Đđng Cđn Lao, và Dân Chđ, đđđđi hai thđđ Đđ Nhđt và Đđ Nhđ Cđng Hòa VN. Vđ Đđng Cđn Lao, bác vđ a cđđđđi vđ a nói, : “tôi vđđi anh Nhu lđp ra Đđng Cđn Lao, rđđi không biđt làm gì !”

Thđt ra, vđ vđn đđ trên, tôi trđm nghĩ Đđng CS cũng vđp phđđi tđ nđn cđ hđđi chđ nghĩa sau khi Đđng này trđ thành Đđng cđm quyđn đđđđc mđt thđđi gian. Nhđng ngđđđđi tham gia đđđu tranh gian khđ lúc ban đđđu, thì đđ đđng “biđn chđt”, trđ thành trđc lđđi, ăn hđđng, còn nhđng ngđđđđi tham gia sau khi đđđđy chính quyđn, thì trong thđc chđt có thđ cũng chđng khác gì mđt phđn không nhđ nhđng đđng viên cđ a các đđng phđđ do các chính quyđn quđc gia đđ ra. Vđ ý tđđđng “đđ chính quyđn còn đđng, mđt đđng còn chđ thuyđt, v.v...” thì có ngđđđđi sđ cho rđđng CS đđ bđ bác bđ tđ Chđ Thuyđt, và sđ không bao giđ có thđ gđđy đđng lđđi đđđđc nđa. Tuy nhiên, tôi vđn nghĩ tđ đđđng cđ a bác Tuyền có phđn đđng. Thđt vđđy, trong thđc tđ, tđ lúc phát sinh ra, bđt

có chuyện nào cũng đều bị công, bị phê bình bác bỏ, một cách thẳng thắn, chứ không phải chỉ là giai đoạn sơ khởi của nó. Không cần phải đợi đến đầu thập niên 90 ngọai ta mới biết được chuyện này của những người CS cũng quy định trên thế giới. Còn số sơ khởi của các chế độ CS, thì không có cách nào khác hơn là phải bắt đầu bằng chính quy định, rồi mới đến đảng, như Liên Xô. Thêm vào đó, thì nhiều người bên Đông Âu và Liên Xô cũ, thì những căn bản Ý Thức Hồ CS, những người đã hình thành trở lại những đảng phái có khuynh hướng Xã Hội, và nhiều đảng loại này đã lấy lấy để chính quy định...

Tôi cũng có hỏi về chuyện Nhân Văn, mà tôi đã từng có dịp qua Pháp, vì chuyện này về căn bản một người Công Giáo Pháp tên Emmanuel Mounier đưa ra. Bác Tuyền cho rằng đó chỉ là những quan niệm có tính cách luân lý, đạo đức, hơn là một chuyện chính trị.

VỀ GIÁO PHÁI VÀ HAI CUỘC ĐỔ O CHÁNH :

Khi mới những người đã lên lên tới đầu, những người trên giới, khi bắt thêm giờ, thì bác Tuyền nói sang việc của thời T.T. Ngô Đình Diệm. Nhờ đó trở lại một câu hỏi thì như để đưa ra hỏi chi, bác kể lại chuyện bác bắt đầu vào làm việc cho chính phủ lúc ấy. Bác nói :“Ông Nhu cho tôi một bàn giấy ở Bộ Thông Tin, rồi trong suốt hơn một năm trời tôi chỉ làm gì, chỉ những việc báo!”. Chúng tôi hiểu, đó là giai đoạn xảy ra cuộc xung đột “Giáo Phái”...Bác cũng nói đến một số nhân vật như các ông Nguyễn Bội Toàn, Hồ Hán Sơn, Vũ Tam Anh, v.v... Rồi, như để ngỏ một câu hỏi thì khác, bác Tuyền nhắc lại việc đi làm Địch Sĩ trong giai đoạn của cuộc Địch Sĩ Cộng Hòa VN. Số đó bác kể chuyện cuộc đổ o chánh lên đầu, và về Caravelle. Trong việc này có một khúc ngoặt như với chính quy định Hoa Kỳ, khi bác Tuyền phát hiện và trở về xuất một người Mưu thủ của quan tình báo, có một trong một buổi họp của nhóm chỉ trưởng.

Về cuộc đổ o chánh TT Diệm lên đầu, bác Tuyền kể nhiều giai thoại. Tôi nhớ lại khái quát về cuộc đổ o chánh này đã thổi bùng lên do phần nào của một về công chức cấp như của số đến thì...

TỔNG KẾT CHIẾN LƯỢC ĐỔ O CHÁNH VÀ TRÌNH BÌNH ĐẲNG VÀ PHÁT TRIỂN :

Sau khi nói nhiều về các vấn đề trên, bác Tuyền trở lại “dàn bài” lúc đầu. Bác nói :“chúng tôi chỉ làm tất cả những gì chúng tôi làm được trong lúc này”. Tóm đó, bác kể lại những căn bản của những trình “tổng kết chiến lược”. Những trình này đã bắt buộc tuyên truyền của phe CS xuyên suốt nhiều, đưa đến phần nào tiêu cực một số dân chúng. Thái độ này, cũng như những việc và số sót của một số cán bộ quốc gia, đã gây nên những trở ngại quá khích, gây ra

hỏi cho người dân. Tôi có cảm tưởng, khi nghe bác Tuyền kể lại, rằng “gặp chỉ nói nói” chính là tiến thân của các chương trình “xây dựng nông thôn” và “bình đẳng phát triển” sau đó. Bác nói rất nhiều về lý thuyết của các chương trình này, như một nhà văn say mê bình luận tác phẩm của mình. Nhớ lúc còn con nít có được ra “chợ u rìa” ngoài Chí Linh ít lâu, nên tôi cũng có chút hiểu biết về các chương trình này, nhất là chương trình “xây dựng nông thôn”, với 11 mục tiêu 98 công tác (11 mục tiêu là : di chuyển CS nông vùng, lôi kéo tham nhũng, tổ chức bầu cử hỏi đáp xã hội, đoàn ngũ hóa nhân dân, chương trình mù chữ, làm trẻ em học, làm trẻ em y tế, xây dựng cơ sở nông thôn, tổ chức thu thuế, chương trình thông tin, và chương trình đại nghị chính trị, cán bộ, cùng gia đình học; chương trình này được hỗ trợ bởi kế hoạch CG, tổ chức dân ý và, và PRU, tổ chức trình sát thực). Nhớ thế, tôi được gặp bác nào bàn tán qua lại với bác cho cuộc đời thêm hào hứng. Bác không đưa ra những mục tiêu cụ thể, nhưng trong đánh giá tổng quát, thì coi đó là những chìa khóa của sự thành công của VNCH trong việc tái lập an ninh và ổn định sau những giai đoạn rất hỗn loạn, và luôn bắt đầu từ những khu vực nông thôn. Bác đưa ý kiến của ông Colby quyên sách của W.Colby, gọi là cuộc chiến VN là “mất chiến thắng mất” (lost victory). Tôi thấy đúng ông Colby là người duy nhất mà bác Tuyền gọi là “nó”, một cách thân thiện. Ngoài ra đời với bất cứ ai, dù là đời thế, dù đã từng thù ghét hay làm hại bác, bác cũng đưa gọi là “ông này”, hay “anh này”. Khi nhắc đến những người bác không quen, tôi thường chỉ nghe bác gọi là “cái ông này...” rồi người người lại, không một lời chỉ trích nào hết.

TÌNH BÁO VIỆT NAM :

Một đời tài mà tôi được nghe khá lâu là sự hình thành và tổ chức của hội thanh niên báo Việt Nam. Thú thật là tôi hiểu về những điều kiện kinh tế và lịch sử đời sống của họ. Tôi còn nhớ vài giai đoạn như vậy ám sát họ ông Hoàng Sihanouk, một việc mà bác Tuyền rất không đồng ý. Bác cũng nói qua về việc thanh niên ra Bắc. Đi đâu mà tôi ghi nhớ là một trong những cách thức lấy tin của bác Tuyền rất đáng biết. Bác đưa vào tình cảm, vào sự giao thiệp riêng rẽ, và sự giúp đỡ người khác để có tin tức đến từ những môi trường khác biệt. Khi cần, bác luôn sẵn lòng đưa tin tức, vì không ông này thì ông khác, trước đó ít lâu, cũng đã từng nhờ bác can thiệp giúp một số người đi đến thoả mãn một cách nhanh chóng sau những tháng trời, hay giúp giới quy tụ một tranh chấp với một cơ quan chính quyền, một vấn đề thu thuế, một khó khăn về giấy tờ v.v...Và nếu cần thì ranh mãnh, bác bảo : “tôi chỉ ngang hàng chứ sao, lúc đưa cho ăn uống thì hiểu, thế mà chuyện gì họ cũng đến nhờ tôi.” Thấy ra khi này, hào quang của bác Tuyền đã khiên cho nhân viên của cơ quan nào nhận được đến thoả mãn của bác cũng đưa với vả đáp ứng tất cả những gì bác yêu cầu, nhanh hơn cả khi nhận được từ chính những cơ quan cấp trên cấp của họ ! Sự hiểu biết của những can thiệp của bác, lại càng làm tăng thêm cái hào quang đã sẵn có kia, khiến người ta càng thêm đến đời với thế giới của “BS Trần Kim Tuyền” ! Cần nói là khi ông Nhu gọi máy bay ra Hà Nội khi cần cấp máu vào Sài Gòn giúp tác với chính phủ, bác Tuyền mới chỉ của đời ba mươi tuổi !

ĐẶC THÙ T LÊ DUẬN :

Trong các buổi nói chuyện khác, chúng tôi trả lời hỏi đáp, và lướt qua nhiều đề tài cũng như nhân vật. Với ông Phạm Ngọc Thọ, đồng chí chính phủ Hà Nội tuyên dương người có công với “cách mạng”, bác Tuyền cho biết bác vẫn không tin ông Thọ đã trá hàng. Bác Tuyền không tin ông Thọ, rồi sự thăng tiến của ông trong chính quyền VNCH, cũng như những âm mưu ám sát ông của phía bên kia. Bác nhắc lại khi thu thập thông tin và phỏng vấn về ông Thọ. Theo bác Tuyền, có lẽ ông Thọ đã cho đỡ y đỡ đỡ khi đến bệnh viện Lê Duẩn, và khi nhân viên của chính phủ VNCH gặp ông, thì Lê Duẩn mới và rời khỏi địa điểm nên ông không đỡ y vài phút. Nguyên do của sự chậm trễ là do nhân viên của chính phủ VNCH chưa hoàn toàn không thể tính toán trước về ông Thọ. Ngày nay, khi biết rằng sau đó, Lê Duẩn sẽ trở thành người đứng đầu phe chính trị miền Nam bằng một cuộc chiến tranh quy mô, phải chăng chúng ta có thể hình dung được một khúc quanh khác cho lịch sử VN nếu ông này bước vào lúc này, do sự chậm trễ của ông Phạm Ngọc Thọ ?

THOÁT TRONG ĐƯƠNG TỐC :

Một câu chuyện mà tôi rất say mê, là sự thoát khỏi VN trong đương cục, lúc Sài Gòn thất thủ, của bác Tuyền. Tôi nghe như thế này : lúc này gia đình bác đã đưa đi qua ngoi. Bác còn lại, tiếp tục cũng sẽ đi tìm trong một chuyện sau. Nhưng rồi thay tình thế trở thành rồi lo ngại quá nhanh chóng, khiến cho các kế hoạch của người đi hoàn toàn bị đổ vỡ. Bác không còn lối thoát. Ngày cuối, bác đến khách sạn Continental tìm bạn quen và gặp ông Phạm Xuân, một người theo bên kia bác bước đến Hồ Lào những thứ ra và cho đi học và báo chí M. Sau ông làm biên tập viên cho tờ Time. Ông thấy bác còn kẹt lại, liền hỏi họ nên gọi đi tìm vào Tòa Đồi Sĩ M hỏi cách để đưa bác đi. Người trong Tòa Đồi Sĩ cho biết ông ta không thể trả lại ngay, và hỏi sự gọi lại. Ông nói bạn bác Tuyền cũng ở trong phòng của ông nghe người trong khi chờ đợi tìm ra cách của người kia. Nhiều người trôi qua, không tin tưởng, bác Tuyền bắt đầu tuyệt vọng, và đương nhiên là đã bỏ đi đâu gần đó. Lúc này, người trong Tòa Đồi Sĩ M gọi lại, ông Phạm Xuân nhắc máy. Bác Tuyền nói nếu ông chỉ gọi và giúp bác, thì ông đã đi tìm ra cách rồi đi. Nhưng không, ông tiếp tục chờ đi tìm bác Tuyền và lời bác đến bệnh viện cùng đến bệnh viện di tản, ở gần Mission Culturelle Pháp. Hai người chờ đợi, thì của sự đang đóng xuống. Bác Tuyền như người chui qua cửa, ông nói cầm cái sách tay của bác ném sang phía bên kia, rồi anh em nhìn nhau gật đầu giả. Bác chờ và lên lầu cao, lúc trở về thang đang sắp sửa rút thang. Người đưa tay kéo bác lên máy bay không ai khác hơn là Trung tá Nguyễn Văn Đôn. Ông Phạm Xuân nói lại, đồng chí tuyên dương người có công nhân vật tình báo có công lớn với chính quyền miền Bắc. Lúc bác Tuyền kể chuyện về ông, thì cũng có tin ông và trả lời phỏng vấn của một tờ báo M nào đó. Có tờ Time ?

Có năm sau, tôi đồng chí nghe nói về ông Vũ Ngọc Nhạ, nhân có người ở Paris viết sách về ông ta. Tôi đi tìm tìm bác Tuyền, và hỏi về tình hình bác gái, tôi nhắc đến ông Nhạ. Bác

Tuyền và cả tôi kêu : “Ồi Giỏi ơi, cái ông ấy...!”

VATICAN :

Một dịp khác qua thăm tôi, tôi hỏi về những công việc Tòa Thánh Vatican ở VN. Bác nói “CS họ có truyền thống sùng Vatican, làm nhiệm vụ nghi theo họ, truyền thống Vatican là theo các nghi lễ”. Tôi nghĩ có lẽ những CS còn “vạch mặt chửi tên” mặt trời chiếu có mặt trên toàn thế giới để thể hiện hóa mặt “thần thánh” của họ. Truyền thống “quốc gia CS” của họ. Cái “quốc gia không CS” thế này hay được họ chiểu công nhận, chính là Vatican, vì trong tâm lý của họ, Giáo Hội Công Giáo có mô hình tổ chức giáo hội (thể hiện là hội đồng giám mục Công Giáo), và có để đi vào kinh điển trở thành một hình ảnh đẹp đẽ và đẹp đẽ phía bên kia bức màn sắt. Theo bác Tuyền thì cách nhìn này là truyền thống, là một thể “fantasme”, một hiện tượng tâm lý. Tôi cũng có hỏi về những công việc của các Đức Ông VN làm việc bên cạnh Đức Giáo Hoàng trong Tòa Thánh. Bác báo cáo với ta công việc gán cho các Ngài như vai trò mà các Ngài không có. Điệu này xét cho cùng rất có lợi cho Tòa Thánh, và cho Giáo Hội Công Giáo VN. Thế thì, có lẽ theo các công việc của Giáo Quyển đã thể hiện rõ ràng về mặt giai đoạn lịch sử trước đây, những ngày nay thì thể đã đi khác nhau...

KHO THAM NAM BẮC ?

Bác Tuyền kể rằng có lần TT Diệm giao cho bác nhiệm vụ lập một danh sách những người tín công nhân và nhiệm vụ khả năng để công tác với chính phủ. Bác đưa danh sách xong, TT Diệm nói :“Tôi sao chép toàn những Bắc ?” Bác trả lời :“Tôi nghĩ rằng tôi lập danh sách những người tín công nhân và có khả năng, mà sự thật thì tôi cho rằng nay chỉ số người ngoài Bắc, tôi không biết những người Nam nào cả, làm sao dám tin công nhân Nam với Tôi nghĩ thế này ? Vì thế tôi chỉ để những người tôi biết rõ...” Ai dám lên án cách suy nghĩ và xử sự này ? Không thể hào kêu gọi người dân “ba miền” đoàn kết với nhau, mà phải đi vào kinh điển có sự trao đổi, gặp gỡ, và công thông giữa người này với người khác. Bác Tuyền sau này có nhiệm vụ báo cáo những người Nam, và nếu lúc đó có phải lập lại một danh sách, thì chắc chắn trong đó sẽ có rất nhiều người Nam.

TÔI ĐÓNG NHỚ TÔI ĐÓNG NHỚ CÔNG HÒA :

Tôi có được nghe qua về những quan hệ cá nhân và công việc giữa bác Tuyền và gia đình TT Diệm. Bác cho biết đã gặp TT Diệm lần đầu tiên lúc ông đi lánh nạn trên miền bắc

du Bắc Việt. Lúc ấy bác Tuyền là người đi xe đạp đi đôn đôn, TT Diêm ngồi xe hơi theo sau. Mỗi khi đã trở thành Thành Thành, ông Diêm mới biết vì cái này, và người nhiên hỏi bác Tuyền :“lúc đó, là ông à ?”

Bác cũng nói về những bất đồng ý kiến với ông Nhu vào giai đoạn cuối của Đệ Nhất Cộng Hòa, đưa đến việc bác từ chức, và sau đó xảy ra cuộc đảo chánh tháng 11 năm 1963. Nhu đã nói ở trên, vào lúc xảy ra cuộc đảo chánh, bác Tuyền ở ngoài quốc, và khi trở về đã phải vào tù ít lâu. Bác nhớ lại với những cảnh rạn mảnh, tất cả những người, vụ khủng, mà người ta đã đứng lên lúc bác thất thủ, kể cả những người đã từng quy tụ về với bác. Bác phải chịu đựng những việc không lý, như về thanh niên cộng hòa phá phách một phòng thí nghiệm y khoa từ năm trước đó, và đã được chính phủ đưa người bị thương. Nguyên do đòi bác phải bị thương thêm, vì những người “chống Ngô Đình Diêm” có ba người lãnh đạo là ông Nhu, ông Diêm và bác Tuyền. Nay “Diêm Nhu” đã chết, thì bác Tuyền phải lãnh hết những trách nhiệm của giai đoạn đó !

Ra tù, bác không có nhà, và nhớ lại lúc trước có được một vị giáo sư trách nhiệm Làng Đới Hố để gặp và xin dành cho bác một khu đất trong đó. Bác đi đến nhà để làm nhà ở, thì được biết khu đất của bác đã bị người khác chiếm mất. Thì ra khi bác thất thủ, người ta đã đi tìm một vị bị thương “đang lên” để dâng tặng khu đất đã nhượng cho bác. Sau, ông bị thương này, lúc đã thôi làm bị thương một thời gian, lại được chuyển vào một nơi các thành phần thời ba để hòa giải với phe CS lúc miền Nam gặp thất thủ. Giết chết, tên ông bị lỗi. Ông người nhiên không hiểu vì lý do gì ? Sau không biết như ai mách nước, ông nghĩ rằng chính bác Tuyền đã xóa tên ông vì câu chuyện khu đất ở làng Đới Hố. Ông về và về chửi để gặp bác, phân trần và để lại cho ông giáo sư trách nhiệm phân phải đất đã nói ở trên !

MỘT CON NGƯỜI TỐ TÀI :

Một người được biết đến với bác Tuyền là bác rất ít khi nào nói đến chuyện gì một cách quy. Bác thường dùng chữ “tôi chưa biết”, những người lại thêm vào ngay sau đó “những tôi có nghe người ta báo thì này”. Để xác nhận một việc gì, bác nói: “thì tôi cũng nghe nói vậy”. Còn để phân, bác chỉ cười, rằng :“hỏi nói thì...”, hay “ông ấy nói thì...” Không khi nào thấy bác chỉ trích người này nói báo, kể khác sai lầm. Quá quá lắm, bác chỉ hỏi những mặt, báo : “cái ông ấy !” Trong lý luận, thì bác luôn sẵn sàng các chữ “tôi nghĩ vậy”, hay “có lẽ là như vậy”. Ôi ! những người giám đốc của “Sở Nghiên Cứu Chính Trị”, người làm ra và đi về khi những ngành tình báo của một quốc gia, mà chuyện chỉ cũng “chưa biết”, nói gì cũng thêm vào chữ “có thể”, thì quy thực là một tấm gương sáng cho tất cả những người ai muốn đem thân vào việc của đó vậy !

M T Đ I S NG G NG M U

Tôi rớt còm phác bác Tuấn trong đĩ sng thng ngày cãa bác. Sáng sãm, tôi thc giỹ, mò xung nhà, thì thỹ bác dã sãa soãn chu đão bãn ănsáng cho khách trũ “guest-house”(bãc sinh sng nhũ cáikhách sãn nhũ xũn này). Bãc nhũ nhãng đũt tũng chiũc muũng, tũng tách cà phê, nhũ đãng làm mũt đũu gũ rũt trũng đũi. Mũi công viũc đũu chu đão, mũi đũng tác đũu cũn thũn, hoàn hũo. Ngày nào bãc cũng làm nhũng công viũc ỹ, nhũng đũng tác ỹ, vũi mũt sũ cũn trũng đũu đũn nhũ nhũ. Sau này, khi bãc gũi phũi nũm bũnh viũn, bãc cũng hàng ngày vào nhà thũng ngũ đũn tũi, đũu đũn nhũ đũng hũ. Vào nhũng thãng cũi cũng cãa bãc gũi, bãc lo chãm sóc ỹ nhũ, cũng vũi sũ tũn tũy, và đũu đũn nhũ vũy, khiũn bãc mũt nhiũu. Tôi đũc biũt qua đũn thoũi là bãc chũ chũu ngũ ngũi mũt chũt khi có y tá đũn thay thũ.

Rũi mũt buũi tũi, đũn thoũi reo. Bên kia đũu giãy là bãc Tuấn. Vũn vũi giũng nói nhũ nhũ, bãc cho biũt :“Nhà tôi đũi rũi Vân ỹ”. Nhũng ngày sau đũ, tôi nói chuyũn đũn thoũi vũi bãc khá nhiũu. Khi thì bãc gũi tôi, cũm ỹn tôi tũng vũng hoa, khi thì tôi gũi bãc , nghe than phiũn vũ tìm đũt không đũc, chũ nào cũng phũi bũc đũ sau mũy năm, hay không cho xũy mũ, thũm chí tìm đũn đũt Tin Lãn (Anh Gião) cũng không xong, v.v...Bãc có vũ rũt bũnh tũnh và sãng sũt. Tôi có đũch bài Ca Vũnh “Requiem Aeternam” cãa Esdras trong Cũu ỹc, gũi biũu bãc. Ít lãu sau, tôi nhũn đũc mũt bài thũ đũ là cãa bãc gũi nhũn gũi phu quãn và các con, làm lúc còn sãng sũt, kềm vũi mũt thũ cũm ỹn. Qua đũn thoũi, bãc cũng cho biũt có thũ hũ này sũ đũ Phãp...

Tôi không dũ mũy thãng sau bãc lũi dã ra ngũũi thiũn cũ.